

E-kuckó

Mondogassuk előbb lassan, jól artikulálva, majd gyorsulva:

- nana-nene-nana-nene...
- mana-máná-mene-mana-máná-mene...
- masa-misi-mese-masa-misi-mese...
- pamata-pámátá-pemete...

Ejtsük tisztán a következő szó párokat, majd mondjuk az egész szósort gyorsabban, nyelvgyötrőként:

- erre-arra
- ezzel-azzal
- ebben-abbán

Felelgető

Páronként mondják egymásnak a felelgetőket a gyerekek: a bal oldali mondatot az egyik, a jobb oldali mondatot a másik gyerek. Tiszta ejtéssel, nyugodt tempóban, majd ismételve és gyorsítva a tempót:

- Gyere velem! – Nem megyek!
- Engedd meg! – Nem engedem!
- Ne felelj! – De felelek!
- Mesélsz nekem? – Mesélek.

Felelgetőként mondogassák egymásnak a párok a *Mese, mese, meskete* kezdetű mondókát is, az előbbi gyakorlathoz hasonlóan:

- Mese, mese, meskete. – Kutya füle fekete.

Mi lehet még fekete? Alakítsuk át a választ többféleképpen. Pl.:

- Mese, mese, meskete. – Macska farka fekete.
- Mese, mese, meskete. – Vera szeme fekete.
- Mese, mese, meskete. – Ez a tea fekete.

Maradjanak továbbra is párban a gyerekek, és a *Cica fogott egeret* kezdetű mondókát mondják egymásnak felelgető-kiszámolóként, kétsoronként váltva! Az egyik gyerek mondja az első két sort, miközben ujjával negyed értékenként váltva mutat először magára, aztán a társára. Majd a második sor végén átadja a stafétát, és a társa válaszol, ő is magára mutat először (így jön ki, hogy az utolsó ütemnél a társra mutat).

– Cica fogott egeret,	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá
játszott vele eleget.	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá
– A játékot meguntam,	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá
az egeret bekapta.	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá

Egérfogó

Eszközigény: Aszfalkréta, fa- és kődarabkák

Játsszunk cica-egér játékot, amikor a cica lesz a fogó, az egerek pedig szalonnát (vagy kenyeret) akarnak csenni! A *Cica fogott egeret* mondókával kiszámoljuk, ki lesz a cica, a többiek az egerek. Ha az udvaron játszunk, mindenki rajzol magának egy kört a földre, az lesz a „háza”. A cicáé nagyobb, és benne fadarabkákat, kődarabkákat helyezünk el. Ezek jelképezik a kamrában található szalonnát/kenyeret. A játék kezdetén mindenki a házában guggol. A cica lehajtja a fejét, és úgy tesz, mintha aludna. Az egerek viszont felélednek, és odalopakodnak a kamrához, hogy ennivalót csenjének. Közben halkán cincognak: cin-cin-cin. A cica hirtelen felugorva igyekszik elkapni egy egeret, mielőtt a házába futna. Ha sikerül, szerepet cserélnek, a megfogott egér lesz az új cica. Amelyik egérnek sikerül ételt csenni, és a házába vinni, azt ott tartja a játék végéig. Melyik egér gyűjti össze a legtöbbet? Ő lesz a játék egérbajnoka.

Teremben is játszhatjuk, ha van elég szabad tér a futáshoz. A házakat itt nem muszáj felrajzolni, jelölhetjük egy-egy szalaggal, matricával a padlón, bútorokon. Az egerek minden zugban jelölhetnek ki házat. A cica háza legyen olyan helyen, ahol nyugodtan lehet futni több lépésen keresztül!

Képböngésző

Figyeljük meg a nyitó oldalpárt (34–35. o.), itt is van egy egérbajnok!

Miben lehet bajnok ez az egér? Mik lehetnek a különleges képességei? (pl. pereg-súlyemelő, óriáspereg-fülű: kiváló hallású)

Mondókázó

Ismeritek a perces mondókát? – Aki tudja, elmondhatja.

Felismeritek a magánhangzói alapján? – A pedagógus mondja:

e-e-e, e-e-e,

e-e-i a e-e-e,

ó-a, ó-a,

ó o-o-ó-a.

Keressük meg a mondókát az oldalon, és mondjuk el együtt csak magánhangzókkal! Majd teljes szöveggel, ritmizálva. Ennél a mondókánál az ütemhangsúly és az időmértékes ritmus is érvényesül:

Gyer^ékek, gyer^ékek,

U U – | U U –

ti-ti-tá | ti-ti-tá

szer^etek a per^ecet,

U U U U | U U –

ti-ti-ti-ti | ti-ti-tá

sósat, sósat,

– – | – –

tá-tá | tá-tá

jó ropogósat.

– U U | – –

tá-ti-ti | tá-tá

Ki szereti még a peracet? Mit olvasunk le a képről?

Próbáljuk ki a mondókát egerekkel és verebekkel is:

Egerek, egerek,

szeretik a peracet...

Verebek, verebek,

szeretik a peracet...

Veréb-mese

Bizony, a verebek is szeretik a perecet, de még a perec vagy kenyér morzsáit is felcsipegetik. Erről szól a *Veréb-mese*. Megtaláljátok az oldalon?

Olvassák el a gyerekek magukban, majd a párjukkal (padszomszédal vagy választott párral) olvassák el felelgetve! A felelgető sorváltás egy- vagy kétsoronként is történhet, ezt bízunk a párokra!

A párhuzamos olvasás után hallgassunk meg néhány párt, akik vállalkoznak a bemutató olvasásra! Egysoros és kétsoros váltással is hallgassuk meg a *Veréb-mesét*. Melyik fejezi ki jobban a verebek problémáját?

Pereckóstoló, pereckészítő

Eszközигény: Perec, só-liszt gyurma

Nem könnyű a finom falatoknak ellenállni, verébként és emberként sem. Kínáljuk meg a gyerekeket perec alakú sós ropival, és ha sikerül szerezni, igazi nagy pereccel is, amit falatokra tördelve kínálhatunk nekik!

A falatozás után készítsünk perecformákat sólisztgyurmából, ami annyira sós, hogy nem szabad megkóstolni. A tetejére apró magokat (lenmagot, szezámmagot) szórhatunk. A perecformákat kiszáríthatjuk, és száradás után ki is süthetjük.

Egy bevált sólisztgyurmarecept:

Kattints ide!

KERTÜNKBEN

Virágképességek

Eszközигény: Számítógép, digitális tábla

A nyitó oldalpár (ABC kuckó 34-35. oldal) jobb felső sarkában a perec miről mesél? Mit látunk benne? (holdat, csillagokat, virágot)

Mit jelent a hold és a sok csillag? Milyen napszakot? (este, éjszaka)

Milyen virág lehet ez? Milyen virág nyílhat az ábécékertünkben?

Keressük meg a virágneveket Birtalan Ferenc *Kertünkben* című versében! (estike, tátika)

Mi az estike virág különleges képessége?

Az esti órákban „ébred”, ilyenkor illatozik a legerősebben. Pompás illatával magához vonzza a rovarokat, amik a beporzást végzik. Az ember is felfigyel az illatra, és gyönyörködik benne.

A versben ki figyel fel az illatra? A neve alapján mi lehet a tátika különleges képessége?

A tátika virága olyan, mint egy száj (oroszlánszájnak is nevezik): ha a virágot az „alsó ajaknál” megnyomjuk, kinyílik. Dongó méretű rovarok súlya alatt megnyílik a virág alsó ajka, a legyek és egyéb könnyű rovarok előtt viszont csukva marad.

Figyeljük meg az *Estike, tátika* című tankockán a két virágot, és csoportosítsuk a képeket! (A képek alapján megállapíthatjuk, hogy a könyv illusztrációja nem azonos egyik virággal sem, inkább egy mesebeli fantáziavirág.)

Kattints ide!

Virágaltató

Kertünkben este van, a tátika álomra hajtja virágfejét, és körbeöleli az estikeillat. Birtalan Ferenc verse mint egy altató, álomba ringat. Olvassuk a verset ritmizálva, a versdallamra ringatózva! Az ütemhangsúly mellett itt is az időmértékes ritmus érvényesül (a versforma Weöres Sándor *A tündér* című versét idézi):

<u>É</u> bred az <u>es</u> tike <u>e</u> ste.	– U U – U U – <u>U</u>	tá-ti-ti tá-ti-ti tá-tá
<u>Á</u> mul a <u>tá</u> tika <u>les</u> ve.	– U U – U U – <u>U</u>	tá-ti-ti tá-ti-ti tá-tá
<u>E</u> lalszik, <u>ny</u> itva a <u>szá</u> ja.	U – – – U U – <u>U</u>	ti-tá-tá tá-ti-ti tá-tá
<u>E</u> stike- <u>ill</u> at az <u>ál</u> ma.	– U U – U U – <u>U</u>	tá-ti-ti tá-ti-ti tá-tá

Estike-mese

Eszközigény: Papírok, ceruzák

Az estike mit lát, ha kinyitotta virágszemét? Miről mesélhet nekünk?

Mese, mese, meskete,
milyen az estikemese?

Alkossunk

- közösen vagy kis csoportokban szóbeli szövegalkotással
- vagy egyénileg rajzos, képi megoldással

estikemesét!

EGYMÁS KÖRÜL

Eszterlánc

Eszközigény: Számítógép, kivetítő

A *Lánc, lánc, eszterlánc* kezdetű körjáték a kisgyerekek kedvelt játéka. Hagyományosan lányok játszották, de nyugodtan játszhatják fiúk-lányok vegyesen. A játékosok kézen fogva, énekelve körbe járnak, és a megnevezett személy a dal végén kifordul. Kottával együtt elérhető itt:

[Kattints ide!](#)

Lánc, lánc eszterlánc,
eszterlánci cérna,
cérna volna, selyem volna,
mégis kifordulna.
Pérez volna karika, karika,
forduljon ki Marika,
Marikának lánca.

Eleinte jó, ha a kiforduló nevét a pedagógus mondja. Ha a gyerekek elég talpraesettek, játszhatjuk úgy is, hogy a következő kiforduló nevét az előző kiforduló mondja. Így egy névstaféta keletkezik.

A körjáték után olvassuk el Orbán Ottó *Eszterlánc* című versének két versszakát!

Tudják-e a gyerekek, mi az az eszterga? Belekukkanthatunk egy filmbe, amin a faesztergályos egy fahasábból fakupát esztergál. (Elég néhány ponton belenézni a munkafolyamatba, igen szemléletes.)

Kattints ide!

Mi a kapcsolat az eszterlánc és az eszterga között? Mi a közös bennük? (az „eszter” szó, ami egyik esetben sem lánynevet jelent; valamint a pörgés, forgás, ami a játékban és a gépben is alapmozgás)

Pártaláló-pörgető játék

A fiúk és a lányok is alkossanak kört, méghozzá egy belső és egy külső kört egymás körül. A külső körben állók mondják ritmikusan a vers első versszakát, miközben körben járnak. Majd a belső körben állók mondják a második versszakot, miközben szintén körben járnak, a másik irányban. A mondóka végén forduljon ki a belső kör, és akik szembe kerülnek egymással, párt alkotva, kézen fogva pörögjenek egymás körül! A pörgéshez nagyobb hely kell, amihez el lehet távolodni a többiektől. Melyik lesz az ügyesebben, gyorsabban pörgő páros?

Lánc, lánc, eszterlánc, | | □ | tá-tá ti-ti-tá
Eszter arcán van egy ránc. □□ □ | ti-ti-ti-ti ti-ti-tá

Lánc, lánc, eszterga, | | □ | tá-tá ti-ti-tá
pörgött tegnap, pörög ma. □□ □ | ti-ti-ti-ti ti-ti-tá

Csenge és Lóci

Olvassuk fel a gyerekeknek Csenge és Lóci történetét! Milyenek mutatja be őket az író? Kérjük meg a fiúkat, hogy figyeljék meg Csengét, a lányok pedig figyeljék Lóci viselkedését!

Majd beszéljük meg: ki mit vett észre, milyen a két szereplő?

Kérdezzük meg, hogy mi a gyerekek véleménye: Csenge és Lóci tényleg szerelmesek egymásba? Válaszaikat indokolják is meg.

Majd beszélgessünk arról, hogy lehet-e egy fiú és egy lány között gyerekkorban szoros barátság! Milyen jelei vannak ennek a történetben szereplő két gyerek között?

Az osztályban van-e fiú-lány barátság? (Csak akkor vessük fel a témát, ha érett rá a csoport, és önként, szívesen beszélnek róla az érintettek.)

Fiúk, lányok egymásról

Eszközigény: Cédulák, íróeszközök

Mindenki válasszon ki valakit az osztályból – a fiúk a lányok közül, a lányok a fiúk közül! Írjon a választott személyről egy cédulára három jellemző tulajdonságot, ami alapján fel lehet őt ismerni, ami a legfontosabb ismertetőjegye. A cédulán ne szerepeljen a név (sem az íróé, sem a jellemzett személyé).

Gyűjtsük össze a cédulákat, és véletlenszerűen húzzunk ki egyet-egyét! Olvassuk fel a cédulán szereplő tulajdonságokat, és próbáljuk kitalálni, ki lehet a jellemzett személy!

Szerelem

És mi a véleményetek erről a versről? Mit gondoltok, ki beszél?

Olvassuk fel a gyerekeknek Kiss Ottó *Szerelem* című versét, majd beszélgessünk a fenti kérdések nyomán!

Vajon miért gondolkodik a versbeszélő a szerelemről? Miért juthat eszébe ez egy kisgyerekeknek? Lehet-e egy kisgyerek szerelmes? Mit jelent az a vonzalom, amit a fiúk és lányok éreznek egymás iránt?

Hány e betű van a szerelem és az Emese szóban? Ismertek-e lányneveket és fiúneveket, amelyekben szintén három e betű van? Nincs túl sok, de gyűjtsünk össze néhányat! Pl.:

- Cseperke, Eperke, Evetke, Nefelejcs, Szederke
- Benedek, Demeter, Kelemen, Levente, Nemere

Kedves nevek listája

Eszközигény: Cédulák, íróeszközök

A fiúk írják le egy-egy cédulára a számukra legkedvesebb három lánynevet, a lányok a három legkedvesebb fiúnevet! Gyűjtsük össze a cédulákat, és számoljuk össze, melyik név hány szavazatot kapott! A szavazatok alapján állítsunk össze a legkedvesebb lány- és fiúnevek listáját!

EVETKENYELVEN

Ede, az evetke

Tudják-e a gyerekek, mit jelent az evetke? – Hallgassuk meg a gondolataikat!

Majd olvassuk fel Nemes Nagy Ágnes *Evetke* című versének első szakaszát! Ez alapján mit gondolnak az evetkéről?

Végül nézzék meg a vers illusztrációját a 36. oldalon, és pontosítsuk a választ!

Az evet a mókus régies neve, az evetke ennek becézett formája. (Női névként is használatos.)

Olvassuk végig a verset, és gondolkodjunk el a meséjén:

Mit jelent az evetke számára a bundája? Miért akarta levenni?

Mire figyelmezteti a versbeszélő? Hogyan járhat? Mi lesz a következménye?

Hogy szól a figyelmeztetés tömören? Mondjuk ki együtt:

Ne vedd le, ne vedd le!

Hány e betűt találunk benne?

Nyelvjáték

Keressük meg a versben azokat a szavakat, amelyekben e betűk vannak! Hányat találunk? Hol vannak ezek a szavak? (főleg sor végi rímek)

evetke / levette / melegbe / tette / ne vedd le / nevetve / evetre

Gyűjtsünk hasonló e betűs szavakat!

Alkossunk velük rövid mondatokat!

Próbáljunk olyan mondatokat alkotni, amikben minél több e betű van!

Alkothatunk néhány mondatból álló összefüggő szöveget is ezen az e betűs nyelven.
(Eszperente a nyelvi játék neve, de mi most nyugodtan nevezhetjük evetkenyelvnek.)